

Нарожна Олена Володимирівна (Одеса) – старший викладач кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ (на прикладі курсу Криміналістики)

Науково-технічний прогрес кінця ХХ – початку ХХІ століття зумовив технологізацію не тільки багатьох підрозділів виробництва, він стрімко ввійшов у сферу культури, гуманітарних галузей знань. Сьогодні ми вже говоримо про інформаційні, методичні та інші подібні технології, в тому числі й у сфері освіти [1, с. 3]. Цікавими і актуальними є інтерактивні технології навчання, коли відбувається спів-навчання, взаємо-навчання (колективне, групове, навчання в співпраці), де учень і вчитель є рівноправними суб'єктами навчання [1, с. 4-5]. Саме такі технології навчання використовуються у викладанні курсу Криміналістики в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова.

Одним з дієвих методів визначеної технології навчання є практика через дію. Вважається, що інформація засвоюється на лекції в найменшій кількості (5%), самоосвіта у вигляді читання надає ненабагато більше знань (10%), під час дискусії інформація запам'ятовується на 50%. Найбільш ефективним способом засвоєння інформації вважається практика через дію (75%) та застосування отриманих знань відразу після засвоєння (90%). Використовуючи вказаний метод, студенти на заняттях з Криміналістики виконують практичні завдання самостійно та власноруч. Зокрема, це складання процесуальних документів: протоколів, план-схем до них, постанов про призначення криміналістичних експертиз. Але найбільш улюбленим практичним завданням для студентів є криміналістичне фотографування. Таке практичне заняття ми радимо проводити у спеціально обладнаному приміщенні або на вулиці. Кожен студент має власне завдання, але ми вважаємо, що в разі виникнення дискусії між студентами або мінімальної допомоги одне одному викладачу не варто втручатися. Потрібно бути спостерігачем, медіатором, наостанок – учасником, але не заважати такій командній роботі та взаємодії. Це, звичайно, ускладнює оцінювання, але є дуже корисним для студентів: обмін досвідом, знаннями, джерелами інформації. До того ж, навчаючи інших, ми ще більше підвищуємо процент засвоєння нових знань та навичок (95%).

Переважає більшість педагогів прагне змінити практику своєї роботи, щоб сприяти активному навчанню учнів і розвитку в них критичного мислення. Вони хочуть, щоб учні не просто запам'ятовували матеріал з предмету, а запитували, досліджували, творили, вирішували, інтерпретували і дебатували за змістом матеріалу [2, с. 12]. Для досягнення такої мети ми використовуємо на заняттях з Криміналістики метод дискусій (дебатів), мозкового штурму, методу «Займи власну позицію» тощо. Застосування таких методів дає можливість кожному студенту зробити свій внесок та бути почутим, навчає навичкам та установкам, що дозволяють відчувати свою продуктивність. Також ці методи сприяють комунікації та співробітництву, що є цінним саме по собі.

Зазначимо, що найбільш цікавими і для викладача, і для студентів є креативні методи навчання, а також ті методи, що спонукають розвивати креативне мислення. Це навчання у спілкуванні, так зване діалогове навчання, це допомога у спілкуванні, розподіл ролей та визначення власних здібностей. Використовуючи методи розвитку креативного мислення, ми спостерігаємо як студенти розробляють свої власні методи практичної роботи, відчують свої успіхи, наочно бачать продуктивність своїх старань. Креативне мислення допомагає і в комунікації між людьми, вчить планувати свої дії, передбачувати досягнення певного результату тощо.

За даними Всесвітнього економічного форуму до 2020 року креативність стане однією з найважливіших навичок, яку цінуватимуть в працівниках роботодавці [3]. Проте система освіти побудована так, щоб заохочувати не креативних людей, а гарних виконавців. Такі майбутні робітники не ставлять зайвих питань, слухаються керівників, бояться втратити робоче місце та зробити помилку. І хоча наразі чимало викладачів намагаються розвивати учнівську/студентську креативність, їм нелегко боротися з встановленою системою.

Головний чинник креативного навчання – ініціативність учнів. Учень є суб'єктом навчального процесу. Він несе відповідальність за роботу на уроці. Однак роль учителя при цьому не зменшується. Під час проведення уроку за технологією креативності навчальний

процес перетворюється у співпрацю вчителя і учня. Велику роль при цьому відіграє особистість педагога. Він має бути талановитою, яскравою, цікавою, творчою людиною. Сучасний учитель, виконуючи завдання, прагне, щоб учні не лише запам'ятали програмний матеріал, а й ставили запитання, творили, вирішували, інтерпретували, дискутували. Саме на активних заняттях учні навчаються з користю для себе [4, с. 3].

На заняттях з Криміналістики для розвитку креативного мислення доцільним вважаємо використання методичного прийому «лист по колу». Студенти діляться на команди та кожна команда отримує власне завдання на окремому аркуші. Завдання виконується за одну хвилину, і команди міняються аркушами, дописуючи думки [5]. Завдання творчі, мають спонукати до креативності, оригінальності та аналізу. Такі ігрові методи дозволяють вирішити поставлені завдання нестандартним чином, уникаючи статичних алгоритмів. Розвивають бачення проблем під іншим кутом, несуть конструктивний характер. Креативне мислення має цінність в бізнесі, політиці, культурі, науці та інших динамічних областях життя, де є конкуренція та цінується творчий підхід.

Наведемо ще один приклад творчого завдання для студентів під час вивчення курсу Криміналістика. При вивченні етичних принципів роботи слідчого студенти на практичному занятті пишуть есе на морально-етичну тему. Жанр есе дуже зручний для розвитку мовлення майбутніх юристів. Автори зосереджують увагу на розкритті саме змісту поняття, запропонованого як тему есе. Студенти відповідають на поставлене питання, дотримуючись правил жанру: творчий підхід, постійний зв'язок із темою, вагома аргументація, приклади, використання цитат.

Процес написання есе мобілізує інтелектуальні можливості студентів, тому що не тільки змушує їх активно осмислювати проблему, але й потребує письмового вираження, пошуку оптимальних форм цього вираження. Це є тренінгом високої інтенсивності. Також це перевірка знань, ерудиції, здатності до самостійного мислення, уміння висловити свої думки.

Висновки. Трансформація освіти вимагає в першу чергу вирішення таких нагальних питань як орієнтація на людину, фундаментальні цінності, рішуча демократизація освіти. Традиційні методи не забезпечують в повній мірі активного навчання студентської молоді передусім тому, що за такої організації важко встановити зворотній зв'язок, управління контроль з боку викладача та самоконтроль [1, с. 6]. Інтерактивні технології навчання доводять свою ефективність при опануванні багатьох шкільних предметів та курсів університетських програм. Ми вважаємо доцільним та корисним використання інтерактивних методів на лекційних та практичних заняттях зі студентами всіх форм навчання, зокрема, при вивченні курсу Криміналістики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інтерактивні технології: теорія та методика: посібник / Пометун О. І. та ін. Київ-Умань, 2008. 94 с.
2. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Венди Саул Е., Метьюз С., Макінстер Д. /пер. з англ./ за ред. О. Пометун. Київ, 2006, 303 с.
3. Grey A. The 10 skills you need to thrive in the Fourth Industrial Revolution World Economic Forum : веб-сайт. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-10-skills-you-need-to-thrive-in-the-fourth-industrial-revolution/> (дата звернення: 15.09.2019).
4. Покась Л. Креативна технологія навчання формує мислення майбутнього: реформа шкільної освіти / Л. Покаль, В. Сінгаєвська // Географія та основи економіки в школі: науково-методичний журнал. - Київ. - 2010. - № 9. - С. 2–5.
5. Сторінка на фейсбуці методичного проекту «Теорія без скуки» URL: <https://www.facebook.com/TeoriyaBezSkuki/posts/337640720214522?> (дата звернення: 15.09.2019).